

Porównawcze prawo deliktowe – sprawy transgraniczne

„Na podstawie danych Komisji Europejskiej oraz poprzednich obliczeń można przyjąć, iż liczba transgranicznych wypadków drogowych w UE wynosi 775 000 rocznie”.¹

Transgraniczne wypadki drogowe: Jurysdykcja oraz obowiązujące prawo Wstęp do odpowiednich norm prawa prywatnego międzynarodowego

Scenariusz²

Rodzina mieszkająca w Polsce wyjeżdża na wakacje do Hiszpanii. W kolumnie dwóch samochodów jadą hiszpańską autostradą. Syn, kierowca pojazdu siedzący z przodu, dojeżdża do długiego zakrętu w lewo. Aby wyprzedzić ciężarówkę, zjeżdża z prawego pasa na lewy i nagle zauważa, że na lewym pasie stoi unieruchomiony Seat Cordoba, uszkodzony w wypadku, w którym nie brał udziału żaden inny pojazd. Młody człowiek wciska hamulec, unikając zderzenia z Seatem Cordoba. Natomiast jego ojciec nie zdołał w porę zatrzymać pojazdu i dochodzi do kolizji dwóch samochodów rodziny. Syn doznaje poważnego uszczerbku na zdrowiu i do końca życia traci zdolność wykonywania pracy. Oba pojazdy, prowadzone przez ojca i syna, są zarejestrowane i ubezpieczone w Polsce. Seat (który uszedł w kolizji bez szwanku) zarejestrowano i ubezpieczono w Hiszpanii.

Wariant: Kolizję pomiędzy samochodami spowodowało wadliwe urządzenie przeznaczone do autonomicznego prowadzenia pojazdu, zainstalowane w samochodzie ojca. Auto zostało wyprodukowane w Szwecji, przez firmę, która ma też tam siedzibę. Samochód tego typu sprzedawano w całej Unii Europejskiej, w szczególności w Polsce, gdzie nabył go ojciec poszkodowanego.

---

¹ European Parliamentary Research Service, Opracowanie: Terminy przedawnienia dla wypadków drogowych (autor: Christian SALM), PE 581.386 (lipiec 2016 r.), str. 8.

² Scenariusz powstał w wyniku inspiracji kazusem szwajcarskim: Tribunal Fédéral (*Federalny Najwyższy Trybunał Sprawiedliwości*), 05.11.2015 r. (William Siegrist gegen Helvetia Schweizerische Versicherungs AG), 4A_41 3/2015.

Wprowadzenie

W tym scenariuszu, wypadek, o którym mowa, jest powiązany z *trzema* różnymi krajami i obowiązującymi w nich, odpowiednimi przepisami:

- *Polską*, gdzie mieszkają ojciec i syn oraz gdzie zarejestrowano i ubezpieczono pojazd;
- *Hiszpanią*, gdzie doszło do wypadku oraz gdzie zarejestrowano i ubezpieczono Seata Cordobę;
- *Szwecją*, gdzie wyprodukowano samochód w tym wariantcie.

W scenariuszach przedstawiających elementy transgraniczne, strona poszkodowana jest zainteresowana tym, aby dowiedzieć się, *gdzie* można wnieść pozew (tzn. które sądy posiadają *jurysdykcję* oraz są właściwe dla potrzeb rozpatrzenia pozwu) oraz w oparciu o przepisy *którego* prawa będzie on rozpatrywany. Odpowiedzi na te pytania znajdują się w normach *prawa prywatnego międzynarodowego (Wybór prawa)*. Prawo prywatne międzynarodowe służy zatem *koordynowaniu* różnych krajowych systemów prawnych.

W Unii Europejskiej normy prawa prywatnego międzynarodowego (PIL) w coraz szerszym zakresie wchodzi w skład prawa UE, przy czym ich treść można znaleźć w wielu rozporządzeniach UE, w szczególności

- w rozporządzeniu Bruksela I w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych oraz
- w rozporządzeniu Rzym II dotyczącym prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych.

Inne normy PIL zawarto w konwencjach międzynarodowych, w szczególności w Konwencjach haskich, oraz, w przypadku roszczeń dotyczących zobowiązań pozaumownych, zwłaszcza w konwencji haskiej z dnia 4 maja 1971 r. o prawie właściwym dla wypadków drogowych oraz konwencji haskiej z dnia 2 października 1973 r. w sprawie prawa właściwego dla odpowiedzialności za produkty wadliwe.

Przyjmując, że normy PIL zawarte w rozporządzeniu Rzym II z jednej strony, a konwencjach haskich z drugiej, stosują różne kryteria w celu wskazania obowiązującego prawa (tzw. czynników łączących), wynik w danej sprawie może być uzależniony od kraju, w którym można wnieść pozew.

W naszym scenariuszu pytania te są szczególnie istotne dla poszkodowanego młodego człowieka. Po przeprowadzeniu badań porównawczych przepisów właściwych jurysdykcji w scenariuszu zaznaczamy w poniższych materiałach, że chociaż przepisy o odpowiedzialności cywilnej większości krajów europejskich opierają się na zasadzie *pełnej rekompensaty*,³ w

---

³ Por. w wyniku tego art. 10:101 (Charakter i cel odszkodowań) Zasad europejskiego prawa deliktowego: „Odszkodowanie polega na zapłacie sumy pieniężnej w celu zapewnienia osobie poszkodowanej rekompensaty, tj. w celu przywrócenia jej, na tyle, na ile umożliwiają to pieniądze, do stanu, w jakim byłaby osoba, gdyby nie

prawie hiszpańskim stosuje się tabele wiążące (tzw. *Baremos*) określające kwoty wyliczane w kontekście uwarunkowań ekonomicznych w Hiszpanii. Jeśli chodzi, na przykład, o utratę przychodów, takie odszkodowania mogą być znacznie niższe niż uszczerbek, jakiego rzeczywiście doznała ofiara zamieszkała za granicą. **Ley 35/2015, de 22 de septiembre, de reforma del sistema para la valoración de los daños y perjuicios causados a las personas en accidentes de circulación (Ustawa nr 35/2015 z dnia 22 września zmieniająca ustalenie wysokości odszkodowania przyznawanego ofiarom wypadków drogowych)**⁴

Sección 2.ª Indemnizaciones por secuelas
(Część 2. Odszkodowanie z tytułu dożywotniej niepełnosprawności)

Tabla 2.C Perjuicio patrimonial (*Tabla 2.C Straty finansowe*)

Tabla 2.C.4 Lucro cesante por incapacidad para realizar cualquier trabajo o actividad profesional (absoluta) (*Tabla 2.C.4 Utrata przychodów spowodowana niemożliwością utrzymania wynikającą z (całkowitej) niezdolności do pracy lub wykonywania jakichkolwiek czynności zawodowych*)

Ingreso neto (Przychody netto)	Edad del lesionado (Wiek osoby poszkodowanej)		
	Hasta (Do)	17	20
15.000,00	66.348 Eur	60.774 Eur	55.587 Eur
18.000,00	79.618 Eur	72.929 Eur	66.704 Eur
21.000,00	92.888 Eur	85.084 Eur	77.822 Eur
[...]			
75.000,00	1.089.425 Eur	1.031.231 Eur	976.725 Eur

doszło do zarzucanego czynu. [...]”. Zgodnie z tym, rozpowszechnionym w Europie, rozwiązaniu: Motyw 33 rozporządzenia Rzym II (w dalszej części).

⁴ Poniższe wyciągi pochodzą z aneksu do hiszpańskiej ustawy nr 35/2015. W celu uzyskania szerszych informacji patrz np. MIQUEL MARTÍN-CASALS, Wprowadzenie do hiszpańskiego systemu taryfikatora usług prawnych z tytułu uszczerbku na zdrowiu doznanego w wypadkach drogowych [*An Outline of the Spanish Legal Tariffication Scheme for Personal Injury Resulting from Traffic Accidents*], w: *Festschrift für Pierre Widmer*, Zurich et al. 2003, 235 ff. ; REGLERO CAMPOS, *Tratado de Responsabilidad Civil*, 2nd ed., Madrid 2002, n° 587 f.; THOMAS MANNSDORFER, Regulierung von Sach- und Personenschäden bei Motorfahrzeugunfällen nach spanischem Recht – Eine Einführung, *Haftung und Versicherung (HAVE)* 2005, 12 ff.

Pytania

1. Poszkodowany młody człowiek chciałby dochodzić odszkodowania za doznany uszczerbek na zdrowiu oraz z tytułu utraty przychodów stanowiących źródło utrzymania. Kogo mógłby brać pod uwagę jeśli chodzi o dochodzenie odszkodowania? Należy mieć na uwadze, że przepisy państw członkowskich UE dopuszczają możliwość wniesienia przez ofiarę *bezpośredniego roszczenia* przeciw ubezpieczycielowi pojazdu osoby, którą uznaje się za odpowiedzialną.⁵
2. Gdzie można wnieść pozew o odszkodowanie (innymi słowy, sądy których krajów posiadają *kompetencję* do rozpatrzenia roszczenia) przeciw każdej z następujących osób:
  - a) kierowcy hiszpańskiego samochodu zamieszkałego w Hiszpanii,
  - b) ubezpieczycielowi pojazdu hiszpańskiego, zarejestrowanemu w Hiszpanii,
  - c) ojcu ofiary, zamieszkałemu w Polsce, oraz
  - d) ubezpieczycielowi pojazdu ojca, zarejestrowanemu w Polsce?

Należy mieć na uwadze, że kwestie jurysdykcji Unii Europejskiej podlegają zasadniczo postanowieniom rozporządzenia Bruksela I (wersja przekształcona)

3. Które prawo obowiązuje w celu określenia odpowiedzialności cywilnej poniższych osób przed sądami posiadającymi jurysdykcję zgodnie z tym, co podano w pytaniu 1,
  - a) kierowcy samochodu hiszpańskiego oraz
  - b) ojca ofiary?⁶

W Unii Europejskiej kwestie prawa obowiązującego względem roszczeń dotyczących zobowiązań pozaumownych regulują postanowienia rozporządzenia Rzym II lub konwencji haskiej z roku 1971 roku o prawie właściwym dla wypadków drogowych.

Jak Państwo wiedzą, obowiązujące przepisy mogą się różnić w zależności od kraju, w którym złożony jest pozew. Gdyby Państwo występowali w roli adwokata młodego człowieka, do sądów którego kraju zalecaliby Państwo wniesienie pozwu?

---

⁵ Porównaj: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/103/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów mechanicznych i egzekwowania obowiązku ubezpieczenia od takiej odpowiedzialności (wersja ujednolicona), [2009] OJ L263/11 (Dyrektywa o ubezpieczeniu komunikacyjnym), artykuł 3 (Obowiązkowe ubezpieczenie pojazdów): „Każde państwo członkowskie podejmuje wszelkie stosowne środki w celu zapewnienia objęcia ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej odnoszącej się do ruchu pojazdów normalnie przebywających na jego terytorium. [...]”. Artykuł 18: „Państwa członkowskie zapewniają, aby poszkodowanemu w wypadku spowodowanym przez pojazd objęty ubezpieczeniem, o którym mowa określonym w art. 3, przysługiwało bezpośrednie roszczenie wobec zakładu ubezpieczeń chroniącego sprawcę wypadku w zakresie odpowiedzialności cywilnej.” Więcej informacji można uzyskać z przykładów przepisów krajowych wdrażających postanowienia dyrektywy do prawa krajowego, [xyz](#). W przypadku Szwajcarii por.: Strassenverkehrsgesetz (SVG), art. 65.

⁶ To prawo obowiązuje również, jeśli pozew został wniesiony bezpośrednio przeciwko ubezpieczycielom pojazdów.

Porównawcze prawo deliktowe – sprawy transgraniczne

---

4. Proszę sobie wyobrazić, że ojciec i syn mieszkali w *Niemczech*, gdzie był też zarejestrowany i ubezpieczony ich samochód. Jakie prawo zastosowałyby sądy niemieckie w przypadku pozwu przeciwko ojcu?
5. *Wariant* W kazusie wariantowym poszkodowany mężczyzna chce wnieść powództwo z tytułu odpowiedzialności za produkt przeciwko szwedzkiemu producentowi samochodu ojca.
  - a) Gdzie należy złożyć taki pozew w myśl postanowień rozporządzenia Bruksela I (w wersji przekształconej)?
  - b) Jakie prawo obowiązuje przed tymi sądami?
6. W ww. scenariuszu rozporządzenie Rzym II z jednej strony, a konwencja haska z roku 1971 roku o prawie właściwym dla wypadków drogowych z drugiej strony prowadzi do stosowania różnych przepisów (pytania 3 i 4). Zastosowanie którego prawa uznałoby Państwo za bardziej odpowiednie w świetle interesów zaangażowanych stron?

W kazusie wariantowym rozporządzenie Rzym II oraz konwencja haska z roku 1973 roku w sprawie prawa właściwego dla odpowiedzialności za produkty wadliwe również wskazują na różne prawa (pytanie 5). Zastosowanie którego prawa uznałoby Państwo za bardziej odpowiednie w przypadku tego pozwu przeciwko producentowi samochodów mając na uwadze interesy stron?